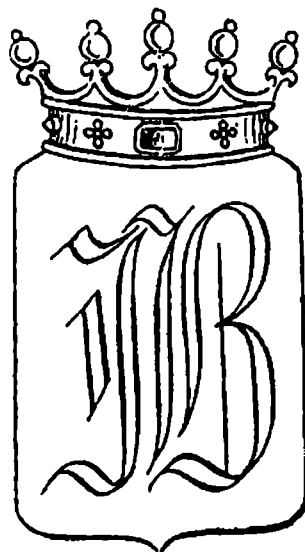

Un sigiliu puțin cunoscut: inelul sigilar al lui Ioan Buteanu

AUGUSTIN MUREȘAN

Sigiliile personale ale revoluționarilor pașoptiști au suscitad, de-a lungul anilor, interesul sigilografilor și istoricilor care s-au preocupat de depistarea, cercetarea și introducerea lor în circuitul științific¹. Ele aduc în atenția cercetătorilor, dar și a marelui public, aspecte inedite în legătură cu concepțiile înaintate ale posesorilor lor².

În rândurile ce urmează ne propunem să prezentăm câteva date despre un inel sigilar mai puțin cunoscut, utilizat de Ioan Buteanu, prefect al Zărandului între anii 1848–1849. Fiu de funcționar la comitat. în Sighetul Marmației, Ioan Buteanu s-a născut în anul 1821 la Șomcuta Mare. A învățat la început carte la Sighet, iar studiile liceale le-a făcut la Carei și Zagreb (Croatia). Sfătuit de profesorul Ioan Rusu din Blaj, urmează studiile în drept la Budapesta, iar după terminarea lor lucrează ca practicant în Comitatul Maramureșului. Ne-maisupportând atmosfera de aici, ostilă idealurilor sale, părăsește ținutul în care s-a născut, stabilindu-se în inima Munților Apuseni, la Abrud, în 1846 sau 1847. Evenimentele revoluției române pașoptiste l-au găsit pe Ioan Buteanu pe deplin pregătit³. În toamna anului 1848, Zărandul a fost organizat ca prefectură aparte, iar Ioan Buteanu devine prefect al Legiunii a treia. Inelul sigilar la care dorim să ne referim nu s-a păstrat, până acum nefiind în nici un fel semnalat. Ne vom opri asupra reprezentării

Pecetea inelară
a lui Ioan Buteanu

¹ În legătură cu sigiliile folosite de revoluționarii pașoptiști vezi: Cornelia Bodea, *Un sigiliu al lui Nicolae Bălcescu*, în „Caiet selectiv de informare asupra creșterii colecțiilor Bibliotecii Academiei R.S. România“, aprilie-iunie 1965, p. 390–391; Dan Cernovodeanu, *Un sigiliu pașoptist inedit*, în „Studia et Acta Musei Nicolae Bălcescu“, 11, 1970–1971, p. 673–679; Maria Dogaru, *Sigiliul lui Avram Iancu*, în „Revista Arhivelor“, anul XLIX, vol. XXXIV, nr. 4, 1972, p. 694–695; Idem, *Concepțiile revoluționarilor pașoptiști oglindite în sigilii*, în „Revista Arhivelor“, 1973, (Supliment), p. 134–138; Idem, *Sigiliile, mărturii ale trecutului istoric*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976, p. 254–257; Emil Dumitrescu, *Sigiliul generalului Gheorghe Magheru*, în „Revista muzeelor și monumentelor – Muzeu“, XIV, nr. 3, 1977, p. 21–22; Maria Dogaru, *Însemne heraldice reflectând ideea unității naționale*, în „Revista Arhivelor“, 1979 (Supliment), p. 206–222; Idem, *Aspirațiile poporului român spre unitate și independență oglindită în simbol heraldic*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 90–91; Idem, *Sigiliile lui Avram Iancu*, în „Revista de istorie“, tom. 36, nr. 10, 1983, p. 1023–1027; Cristache Gheorghe, Maria Dogaru, *Anul 1848 în lumina izvoarelor sigilare (II)*, în „Lupta întregului popor. Revista română de istorie militară“, 3(17), 1988, p. 17–19; Maria Dogaru, L. Albu, *Revoluția română de la 1848 reflectată în izvoarele heraldice*, în „Revista muzeelor și monumentelor – Muzeu“, nr. 5, 1988, p. 48–61; Cristache Gheorghe, Maria Dogaru, *Revoluția română din 1848 reflectată în documente de metal*, București, Editura Militară, 1988, p. 82–110.

² Maria Dogaru, *Sigiliile, mărturii ale trecutului istoric*, p. 257.

³ Despre viața și activitatea acestuia vezi: Silviu Dragomir, *Ioan Buteanu, prefectul Zărandului în anii 1848–1849*, București, Editura Casei Școalelor, 1928, și Ștefan Marinescu, *Crezul politic al lui Ioan Buteanu*, în „Țara Zărandului“, (Arad), anul II, nr. 6, 1994, p. 2.

unei impresiuni sigilare⁴ inserată în lucrarea lui Silviu Dragomir, *Ioan Buteanu, prefectul Zărandului în anii 1848–1849*. Renumitul istoric al revoluției române de la 1848–1849 din Transilvania, relatând despre rolul lui Ioan Buteanu în desfășurarea evenimentelor precizează, printre altele, că: „nici măcar pecete specială nu a întrebuițat ca prefect al Legiunii a treia, ci pe scrisorile lui vedem imprimat inelul nobiliar al familiei, pe care-l împodobesc cele cinci ramuri cunoscute”⁶.

În lucrarea istoricului Silviu Dragomir este redată o compoziție desenată (vezi fig.) având următoarea înfățișare: în scut dreptunghiular, cu baza inferioară ascuțită, descifrăm literele *I.B.* (desigur, inițialele numelui Ioan Buteanu), scrise cu caractere neogotice. Scutul este timbrat de o coroană deschisă formată dintr-un cerc frontal ornat cu pietre prețioase și cinci arcuri perlate. Cercetând această reprezentare în paralel cu celelalte însemne sigilare și heraldice ce s-au păstrat din timpul mării înălțări naționale de la mijlocul veacului trecut, constatăm că ne aflăm în fața unui sigiliu personal al lui Ioan Buteanu și nu a celui oficial al prefecturii⁷.

Pentru a-i recepta însă corect mesajul, acest însemn sigilar trebuie analizat în strânsă legătură cu celelalte sigilii personale aparținând revoluționarilor români pașoptiști. Deși aparent simplu, sigiliul cuprinde unele elemente menite a vorbi, pe de o parte, de tradiția sigilară a familiei Buteanu, de a demonstra, pe de altă parte, tendințele noi care se manifestau în acea epocă de profunde transformări. Într-adevăr, coroana care timbrează scutul amintește originea nobilă a familiei din care se trăgea prefectul Ioan Buteanu. Forma coroanei din sigiliu ne indică titlul și poziția acestei familii în ierarhia socială a timpului⁸. Istoricul Silviu Dragomir aprecia că: „cele cinci ramuri cunoscute” – arcurile perlate – vorbesc despre caracterul nobiliar al acestei familii. Datele istorice ce s-au păstrat confirmă faptul că Butenii sunt de obârșie nobili din regiunea Chioarului⁹, ei deținând roluri însemnate pe vremea Racoșeștilor¹⁰.

Tendențele spre modernitate, concepțiile noi sunt dovedite de faptul că Ioan Buteanu nu și-a inclus în emblema sigilară blazonul familiei, cum era practica în secolele XVIII–XIX, ci și-a reprodus doar monograma care urma să-l individualizeze¹¹. Inelul sigilar, credem, a fost confecționat încă din perioada premergătoare declanșării revoluției. Acest izvor istoric special ne dezvăluie, în coduri

⁴ Impresiunea sigilară este urma rămasă pe suportul actelor prin aplicarea matricei sigilare. Introdusa inițial într-o substanță de sigilat – ceară, cocă, tuș, soluție de aur sau fum, vezi: *Dicționar al științelor speciale ale istoriei*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, p. 23.

⁵ Silviu Dragomir, *op. cit.*, p. 12.

⁶ *Ibidem*, p. 5.

⁷ Până în prezent cunoaștem doar două sigilii ale prefecturilor: sigiliul Prefecturii Auraria Gemina, vezi M. Dogaru, *Sigiliile lui Avram Iancu*, p. 1024–1025 și sigiliul Prefecturii Legiunii a XII-a Române, vezi Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la Revoluția românilor din Transilvania în anii 1848–1849*, vol. II, Tipografia Cartea Românească din Cluj-Sibiu, 1944, p. 504–505 și Florian Dudaș, *Zărandul. chipuri și fapte din trecut*, București, Editura Albatros, 1981, p. 130–131.

⁸ Vezi: Marcel Sturdza-Săucești, *Heraldica*, Tratat tehnic, București, Editura Științifică, 1974, p. 104–110.

⁹ I. Cav. de Pușcariu, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, vol. I, Sibiu, 1892, p. 123 și vol. II, 1895, p. 51.

¹⁰ Silviu Dragomir, *Ioan Buteanu, prefectul Zărandului...*, p. 8–12.

¹¹ În legătură cu aceasta s-a apreciat că «autorul unei corespondențe din Abrud, pe care a tipărit-o „Gazeta de Transilvania” din 29 martie 1848 și care era iscălită „I.B.”, era însuși Ioan Buteanu»; vezi Silviu Dragomir, *Ioan Buteanu, prefectul Zărandului...*, p. 10.

specifice științei și artei blazonului, mentalitățile fruntașului revoluționar Ioan Buteanu, cel care a plătit cu viața curajul de a se angaja să lupte pentru apărarea libertății neamului.

De subliniat faptul că mai mulți dintre revoluționarii pașoptiști au folosit sigilii având în câmpul sigilar siglele numelor lor¹².

Însemnul sigilar al lui Ioan Buteanu se încadrează între sigiliile personale aparținând revoluționarilor pașoptiști români, care au evitat a avea în imaginea câmpului sigilar compoziții heraldice complicate, alcătuindu-și reprezentări simple, de cele mai multe ori pe suprafața tiparelor sigilare fiind gravate doar siglele lor¹³.

¹² Sigilii personale de acest fel au avut Nicolae Bălcescu, Avram Iancu, Timotei Cipariu, August Treboniu Laurian, Alex. Golescu-Arăpilă, Eudoxiu Hurmuzaki etc., vezi: Maria Dogaru, *Sigiliile, mărturii ale trecutului istoric...*, p. 254–257.

¹³ Cristache Gheorghe, Maria Dogaru, *Revoluția română din 1848 reflectată în documente de metal...*, p. 82.